

מסירות נפש עבור לוח

האדם הנבחר הזה הולך וממלא את הפקודה האלוהית בלכתו לארץ הזאת. יחד עם זה, מופיע חלק משפטי מיוחד של כירווי הפסולת מן המשפחה. אם לוח אינו מתאים כל-כך למשפחת אברהם אבינו, אז "הפרד נא מעלי, אם השמאל ואימנה ואם הימין ואשמאלה" (דברים 21: 1-2) ואכן, "ויסע לוח מקדם" - מסביר רש"י באלה"ק 21: 1. זהו ביטוי גס ובוטל של אפיקורסות, של כפירה, של בעיטה בקדמונו של עולם, שהוא הקדמון לכל דבר אשר נברא.

אומר אברהם: אין לי יחס של "כפייה דתית". הנך יכול להיפרד. אחר-כך מגלגל רבנו של עולם שלשלת סיבות כן שמתעוררת מלחמה ולוח נמצא בין השברים. כשהרבר גודע לאברהם, מה חנוכותו כלפי קרובו שניחק עצמו מאלהיו? "ורק את תניבוי" 21: 1, מגייס את החניכים שלו, תלמידי הישיבה שלו בה היה קורא כשם ד'. זאת מסירות-נפש מתוך ענקיות של אהבת הבריות, שנמשכת מהכרת ד' ודבקות בדי' של אברהם אבינו. "אהבה את המקום אוהב את הבריות" 21: 1.

האהבה אל בורא עולם ויוצר האדם - נמשכת אל כל בני האדם. זאת אהבה ענקית אבסולוטית, שכוללת אף אדם מקולקל, ער-כדי כניסה למלחמה עבודה, הפקרת עצמו מתוך אהבת הבריות, מסירות-נפש ממש.

לוח אבינו 157

(יב) והוא יושב בסדום, מי גרם לו זאת, ישיבתו בסדום 19. (יג) ויבא הפליט. לפי פשוטו 20 זה עוג שפלט מן המלחמה, והוא שכתוב: כי רק עוג נשאר מיתר הרפאים (דברים ג יא), וזהו נשאר שלא הרגוהו אמרפל וחבריו כשהוכו את הרפאים בעשתרות קרנים, תחומא 23. ומדרש בראשית רבה 94: זה עוג שפלט מדור המבול, וזהו: מיתר הרפאים, שנאמר: הנפילים היו בארץ וגו' (לעיל ו ד), ומתכוין שיהרג אברם וישא את שרה 95. העברי, שכא מעבר הנהר 95. בעלי בית אברם, שכרתו עמו ברית 96.

לוח אבינו 157

(לד) אל תירא אותו, שהיה 20 משה ירא להלחם שמא תעמוד לו זכותו של אברהם, שנאמר: ויבא הפליט (בראשית יד יג), הוא עוג שפלט מן הרפאים שהכו כדלעומר 21 וחבריו בעשתרות קרנים, וזה נשאר, שנאמר: רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים (דברים ג יא).

לוח אבינו 157

(יז) ויצא מלך סדם וגו'. כלל ספק היה נמשך הענין כמה ימים כמש"כ הרמב"ן ז"ל, ואפי' לפי הדרש שהיה בדרך נס וקפיצת הדרך, מ"מ זה לא היה חלל במחלת בואו למקום המערכה, אצל הרדיפה אשר המלכים על כרחך היה לאט לאט כפי מהלך הנדרסים, וא"כ כבר ילא מלך סדום מן הצור וילא מניחו לכבדו ולבקשו.

לוח אבינו 157

(23) והנה מה שהגיע מפלג המלכים ע"י א"א היה ע"י שני דברים, אחד ע"י רובי זקומיו שזכה להיות מאחה את הקרע, ושנית ע"י שהעיר דק ורדף אחריהם 5 דבלל זה לא נהרגו, ועל שני דברים הללו אמר שאינו מנקש שכן מצבל הגמול ית, לא על הסוט שחפר את הקרע, ולא על שרוך ועל שרדף אחריהם, ורק מאהבה הנני עובד. והיינו כשבל ישעיה מ"א לאותו ענין אמר ואתה ישראל עבדי 10 וגו' ורע אברהם אהבני, דכאזנו מעשה הראה אברהם שעובד מאהבה ולא משום גמול, והיה בזה דברו למלך סדום דאמר שאינו מנקש שכן מהקב"ה, ממילא, אם אקח מכה אשר דך. האין אקבל ממך שכן: לוח אבינו 157

ללוח אין שייכות באברהם שהאמין בדי', כלשון רש"י בשם חז"ל: "אמר: אי אפשר לא באברהם ולא באלהיו" 44. לעומת אנשים שיש להם חשק באלוהים, "הדבקים בדי' אלהים" 49, מופיע פה אדם האומר: איני רוצה באלוהים, באלוהים המתגלה באברהם אבינו, באלוהים המתגלה בישראל. איני רוצה. זה החילוק בין "גוים שכחי אלהים" 41 ובין "אתם הדבקים בדי' אלהים" 49. לוח נפרד 52 מאברהם אבינו והלך לצד אחר של הארץ. אבל יש כאן יותר מזה: התפרדות רוחנית, פנימית, נפשית, כפירה וניתוק. הוא נטפל 53 אליו בצאתו מתוך, אבל אחר-כך נתגלה שאין הרמוניה. המהלך הרוחני של לוח, אי-ההתאמה עם אברהם אבינו והניתוק והמרודה באלהיו, מגיעים עד כדי כך שהוא הלך לפדום 53, אשר אנשיה "רעים והטאים לדי' מאד" 54.

ענין טובה (42) במשנה אבות, אנו פוגשים הגדה מיוחדת: "כל מי שיש בידו שלשה דברים הללו - מתלמדיו של אברהם אבינו". המידה הראשונה: "עין טובה" 51. מה היא עין טובה? סימפטיה. אהבה. היפך של שנאה הבריונית. אצל אברהם אבינו מופיעה עין יפה ברוממות, בגדלות, בענקיות. יש מדרגות באהבת הבריות, ויש מציאות של התאהבות באנשים עד כדי מסירות-נפש! לכן אומרים חז"ל "כל הגוים על הבריות בידוד: שהוא מורעו של אברהם אבינו" 52. ולעומת זאת - מי שמתאכזר - אינו מורעו 52. מאהבת הבריות וזו נמשכת גדלות הכתות של השפעה רוחנית, של קריאה בשם ד', גיור אנשים ונשים וחינוך לרוחניות.

(44) (כט) ויזכור אלהים את אברהם וישלח את לוח. ענין הכתוב הזה כי לוח נחוסד עם הצדיק ללכת עמו לשוט בארץ כאשר ילך, והוא שנאמר וילך אלו לוח (לעיל יב ד), כי לצוות שלו 45 הלך. ולכן היה לו זכות להצילו בזכות אברהם כי בעבורו הוא גר בסדום, ולולי אברהם עודנו היה בחרן עם מולדתו 46. ולא יתכן שחבא אליו רעה בעבור אברהם שיצא במצות קונו, וגם זה היה הענין ששם אברהם נפשו בכפו לרדוף המלכים בעבורו.

ונכת הספור הזה בחורה להודיע ישר לבב אברהם עם האל וכוסה בו בכל לב. כי במעט אנשים רדף אחר ארבעה מלכים, ולהודיע כי ראוי לאדם למסור עצמו למקום סכנה להציל קרובו כמו שעשה אברהם אבינו.

(18) וירק, נתן להם כלי רדיק. מלחמה והוא יוצא לשלישי. והרק חנית (תהלים לה ג) וחרבותם יריקו 66 יוצא לשני. חניכיו, שם חואר בשקל שרידיו, פליטיו, ופירושו מלומדיו 69, שלמדם בדרך האמת לעבוד את ה'. מן חנוך לנער (משלי כב ו). ילידי ביתו, שנולדו בביתו מהנפש אשר עשה בחרן ובארץ כנען והיו שמנה עשר ושלש מאות 70.

(יז) וירק, שנתן להם כלי מלחמה, כטעם והרק חנית (תהי' לה ג). וי"א להוציא החרב מחצרה, כטעם אל הארץ יריקו (קהלת יא ג). מריקים שקיהם (מכ לה). גם יש להניח כן 59. חניכיו. שתוכם פעמים רבות במלחמה, ואם לא נזכר, וחשבון אותיות אליעזר דרך דרש 60, כי אין הכתוב מרבר בגימטריא, כי יכול הרוצה להוציא כל שם לטוב ולרע, רק השם כמשמעו.

לוח אבינו 157

(22) (יז) עמק שוה, כך שמו כתרוממו: למישר מפנא, פנוי מאילנות רש"י ומכל מכשול. עמק-מלך, בית ריסא דמלכא 10. בית ריסא א' שהוא שלשים קנים שהיה מיוחד למלך לשחק שם. ומדרש אגדה 11: עמק שהושוו שם כל האומות והמליכו את אברם עליהם לנשיא אלהים ולקצין.

לוח אבינו 157